

SKO SAMDRIFTENES KONTAKTORGAN BA

Saksnr.: 04/2263 - 14		Doknr.: 14	
Mottatt: 15 FEB 2005 ASR/fur			
Saksbeh.: 1AA		Ark.: 008	
Kopi:		Avskr.:	

STIFTET 1978

Landbruk- og matdepartementet
Boks 8007 dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 94/05/TB/513.1

Dato: 14.02.05

Høringsuttalelse ECON-rapport 2004-089 Regelverk og innovasjon i landbruket

Samdriftenes Kontaktorgan BA (SKO) ser positivt på tiltak som kan bidra til økt innovasjon og næringsutvikling i landbruket og på bygdene.

SKO er en interesseorganisasjon for samdrifter i melkeproduksjonen. Vi har synspunkter på enkelte punkter som har tilknytning til denne virksomheten. Dette gjelder først og fremst **reguleringer knyttet til produksjon og omsetning**, men også andre deler av rapporten.

2.2 Hvordan virker landbrukslovene (side 18)

I rapporten hevdes det at lovverket begrenser mulighetene for samdrift og for at andre enn selvstendig næringsdrivende kan drive gårdsbruk, noe SKO bare delvis er enige i.

Slik utviklingen i regelverket for samdrift har gått de siste årene, har det stadig blitt lempet på kravene og flere har fått muligheter for å gå inn i denne driftsformen. Her kan nevnes økt avstand mellom brukene, fjerning av boplikt for medlem ved forpaktning, at produksjon i 24 måneder før etablering av samdrift nå gjelder landbrukseiendommen og ikke brukeren og mulighet for dispensasjon fra en slik leveranse der kravet virker urimelig i forhold til kostnader dette fører med seg ved for eksempel nybygg. SKO mener at gjeldende regler ikke bør endres ytterligere. Samdrift er en svært omfattende samarbeidsform som ikke passer for alle. Samdrift er samarbeid mellom bruk og ikke sammenslåing. Fjerning av aktivitetskravet som ble vedtatt i 2004 reduserer begrensningene for samdrift ytterligere, men SKO mener at kravet absolutt bør opprettholdes av hensyn til andre forhold (bl.a. oppfylning av landbrukspolitikken).

Under samme punkt går det fram at lovverket begrenser mulighetene for at andre enn selvstendig næringsdrivende kan drive gårdsbruk. Etter at det i 2002 ble åpnet for etablering av driftsselskap med ulike selskapsformer, kan den som driver et slikt selskap gjerne være ansatt i dette selskapet. Et selskap kan imidlertid ikke eie selve gårdsbruket.

4.5.1. Illustrasjoner på virkning av reglene (side 68)

I forbindelse med regler som hindrer økt utnyttelse av stordriftsfordelene blir det sagt at dette er et tveegget sverd. På den ene siden kan effektiviseringen gjennom stordrift sikre videreføring av landbruksproduksjonen i områder med svak lønnsomhet. På den andre siden vil effektiviseringen kunne redusere sysselsettingen og dermed komme i konflikt med bosettingsmålet.

Postadresse:
Postboks 115
2026 SKJETTEN
605

Telefon:
64 83 20 00

Telefaks:
64 83 20 01

Internett:
www.norgesvel.no

E-post:
tb@norgesvel.no

Bankgiro:
9365.0538321
Org.nr 985 717

Dette siste mener SKO ikke er riktig. Effektivisering gjennom ulike former for samarbeid som samdrift, maskinsamarbeid og annet frigir tid og arbeidskraft som kan nyttes i andre næringer og sammenhenger. Frigitt tid og husrom gir muligheter for videreforedling av produkter på gården. Kombinasjon med bygdeservice passer godt inn i opplegget og gir ekstra inntekter. Gården danner fortsatt basen for virksomheten. Vi har mange eksempler på at slike næringer har gitt grunnlag for flere arbeidsplasser i bygda både i tilknytning til landbruket og i andre sammenhenger. Sysselsettinga på bygda opprettholdes og det blir flere arbeidsplasser for de som bor på bygda.

I forbindelse med intervjuene som er foretatt mener enkelte at samdrift innenfor husdyrholdet bidrar til å forringe kulturlandskapet fordi samdrift innebærer samling av driften på et mindre geografisk område. Dette siste mener SKO ikke er riktig. Kulturlandskapet opprettholdes med høsting av fôr og dyr på beite. Da det er flere bruk som er med i samdrift, blir jorda og kulturlandskapet holdt i hevd hos alle medlemmene. Alt arealet inngår i vekstskiftet. Vi har uttallige eksempler på at samdrifta har reddet melkeproduksjonen og dyreholdet i mange grender og bygder. Mange ser samdrift som den eneste løsningen for fortsatt husdyrproduksjon. Uten samdrift ville mange gårder og bygder være uten husdyr, noe som ville få store konsekvenser for kulturlandskapet. Mange melkebruk ligger i områder der gras er den eneste veksten som er aktuell. Ved deltakelse i samdrift blir også familien boende på gården og husene holdes vedlike. Fagmiljøet ivaretas ved at flere deltar aktivt i produksjonen. Rekrutteringa blir enklere ved samdrift. Dette er ungdommens svar på et krav om framtid i melkeproduksjonen og på bygda.

5.2 Produksjonsregulerende tiltak (side 70 og følgende)

Vi vil tillate oss å påpeke en feil i første avsnitt ”Ordningen ble innført i 1996.....” Dette mener vi er feil årstall. Kvoteordningen ble innført i 1983.

Reglene om melkekvoter setter begrensninger for aktører som driver denne produksjonen eller som ønsker å engasjere seg i en slik virksomhet. Vi er enige i at dette kan være til hinder for nyskaping. I den forbindelse var det et framskritt da det ble åpnet for kjøp og salg av kvoter, en utvikling som har gått i positiv retning i forhold til innovasjon og næringsutvikling for aktører som har kvote. I rapporten er det nevnt at det kan søkes om fritak fra overproduksjonsavgift ved lokal foredling av melk, men at dette innebærer betydelige etableringskostnader. Her vil imidlertid samdrift ha fortrinn, da det er flere å fordele investeringene på. Fritak fra overproduksjonsavgift er ikke mulig for foretak som ikke allerede har kvote. I høringsutkastet står det at fjerning av kvoteordningen trolig vil føre til sterk produksjonsvekst. Det menes videre at et alternativ til dagens virkemidler kan være å legge om tilskuddene slik at de differensieres fylkesvis slik at både samlet produksjon og den fylkesvise fordelingen blir som i dag. I praksis vil det være vanskelig å beregne riktige tilskudd, men omlegging vil på den andre siden gjøre det enklere for nye aktører å etablere melkeproduksjon. Vi kan vanskelig forstå at dette er løsningen for etablering av nye melkeprodusenter. Kvoteordningen regulerer melkeomsetningen i forhold til markedet og er et resultat av jordbruksforhandlingene. Kvotesalg skjer innen fylke/region. Alle kvoter har eiere og nesten alle aktive kvoter blir fylt opp. Vi kan derfor ikke skjønne annet enn at nyetableringer må gå på bekostning av eksisterende kvoter med reduksjon til følge. Vi kan ikke se at dette er noen rasjonell og fornuftig form for nyetableringer.

I rapporten hevdes det at det øvre taket for hvor mye hver driftsenhet kan produsere hindrer samdrift og potensielt mer effektiv produksjon. SKO mener at med dagens nivå har dette liten innvirkning på etablering av samdrift og utnyttelse av stordriftsfordelene. Kvotetaket er

750 tonn melk, noe som for eksempel er mer enn kapasiteten for en melkerobot. Det er ytterst få steder her i landet at forholdene ligger til rette for større enheter, stordriftsfordelene øker også lite ved denne størrelsesordenen. For enkeltbruk er kvotetaket 375 tonn, noe vi mener er tilstrekkelig slik forholdene er de fleste steder i landet. I den forbindelse er det viktig å understreke praktiske problemer når dyra skal ut på beite ved store enheter, der jorda i tillegg ligger spredt. Slik arronderinga og forholdene er de fleste steder her i landet, mener vi at kvotetaket ikke er til hinder for samdrift og effektiv produksjon for å oppnå økt innovasjon og næringsutvikling. I samdrifter kan en ikke ha flere medlemmer enn fem, noe vi mener kan hindre innovasjon og utvikling. Her i landet er det mange små kvoter og det kan være behov for flere enn fem deltakere for å oppnå tilstrekkelige stordriftsfordeler og lønnsom produksjon.

Av rapporten går det også fram at forutsetningene for samdrift hindrer nye former for organisering av produksjonen. I dag er det et krav at alle bruk som går inn i samdrift må ha kvote. I praksis har det vist seg at dette kan være til hinder for samarbeid. Vi har flere tilfeller der det ville vært fordelaktig om både melkeprodusenter og andre kunne etablere ett felles selskap der all produksjon inngikk. Dette tror vi vil fremme samarbeid. I dag løses dette ved etablering av flere selskap der ulike produksjoner inngår, noe som er tungvint og urasjonelt.

De fleste tilskuddene er differensierte. Som det står i rapporten hindrer dette lønnsom utnyttelse av stordriftsfordelene, noe som virker ganske opplagt og i overensstemmelse med landbrukspolitikken. Ved samarbeid oppnår en stordriftsfordeler og har derfor ikke krav på tilsvarende fordeler i form av tilskudd. Slik mener vi det til en viss grad bør være. Når det gjelder areal- og kulturlandskapstilskudd har imidlertid satsene flatet noe ut de siste åra. For korn og potet er det samme sats uansett areal. Satsene for grovfôr er fortsatt differensierte, noe som har betydning for organisering av samdrifter. For å unngå reduksjon i tilskudd, er det mange tilfeller der medlemmene produserer fôret og selger dette til samdrifta. Dette er tungvint, urasjonelt og en får ikke utnyttet stordriftsfordelene. Med flat sats ville en løse dette problemet og samdrifta kunne drive hele arealet med lønnsom utnyttelse av stordriftsfordelene.

Generell kommentar til rapporten

Landbruket her i landet drives under svært forskjellige forhold, både med hensyn til klima, jordbunnsforhold og arrondering. Forholdene er svært skiftende i vårt langstrakte land med svært forskjellige produksjonsmuligheter. Vi mener det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til dette, da det er lagt stor vekt på intervjuer og disse bare er gjennomført i to regioner (fire kommuner), der begge er i innlandet på Østlandet.

Vennlig hilsen
For Samdriftenes Kontaktorgan

Magnus Folkvord
(sign)

Tor Breen
Tor Breen